THE POSITION OF THE THIRD-PARTY BENEFICIARY IN CONTRACTS OF THE KIND

LOCUL TERȚULUI BENEFICIAR ÎN CADRUL CONTRACTULUI ÎN FAVOAREA UNUI TERȚ

Ludmila BELIBAN-RAȚOI[1]

Abstract

In the context of existence or non-existence of principles of the contract's effects, it is indisputable the principle of the relativity of the legal act, as a branch principle. This principle is proved by the following statements: the volitional nature of the legal act that requires that nobody can become a debtor or a creditor without his will; the failure to obey this principle will harm to the liberty of the person.

Another subject examined in this study is the exceptional character of the contract for benefit of third party, a feature that is denied by a part of doctrinaires. Our opinion is that once the exceptional character is directly regulated by the civil code we no longer can deny it if the third party gets certain rights.

Being a novation of the Civil Code of RM, according to article 721 "The parties to a contract may agree that the debtor (promisor) provides performance not to the creditor (stipulator), but to a third party (beneficiary), specified or not specified in the contract, that obtains the right to directly claim performance to his own benefit." The aim of the present study is to investigate the theoretical and practical aspects of the contract for the benefit of third party, using the methods of comparative analysis.

One of the problems that may appear regarding the contract for benefit of a third party and which we want to examine is the place of the third party, the necessity of acceptance by the third party of the clause concerning him when concluding the contract, the validity of the contract in case the third party doesn't accept the granted benefit. By essence, it is considered that the consent of the beneficiary is not a condition of existence of the duty for the other part, but an effectivity condition. [Liviu Pop, Ionuț-Florin Popa, Stelian Ioan Vidu, 2015,p. 158] Not only that: if, before the acceptance, the right was revocable, on the discretion of the stipulator, after acceptance it becomes irrevocable and the obligation of the promisor is actual. [Prof. Univ. Dr. Ion Deleanu, 2002, pag. 52] Of course the right arised from the stipulation cannot be imposed to the beneficiary without his will. That's why, he can accept but also can renounce the right in his favor.

Through this study it has been realized an analysis from the doctrinal point of view as well as with reference to the legal norms established by the legislation of the Republic of Moldova and in a comparative way with the legislations of other states.

Key words: contract, third party, legal, beneficiary.

În polemica existenței sau inexistenței unor principii ale efectelor contractului, incontestabil este principiul relativității efectelor actului juridic civil, în calitate de principiu ramural, iar justificarea prezentului principiu este în următoarele:

- natura voliţională a actului juridic ce impune ca nimeni nu poate deveni debitor sau creditor fără voia sa;
- soluţia contrară acestui principiu ar aduce atingere libertăţii persoanei.

Astfel orice regulă de obicei are și excepțiile sale, astfel excepția reala de la principiul relativitatii efectelor actului juridic este **stipulatia pentru altul (contractul în folosul unei terțe persoane)**. Codul Civil al Republicii Moldova, conform art. 721 stabilește că " Părţile unui contract pot conveni ca debitorul (promitentul) să efectueze prestaţia nu creditorului (stipulantului), ci terţului (beneficiarului), indicat sau neindicat în contract, care obţine în mod nemijlocit dreptul să pretindă prestaţia în folosul său".

Scopul prezentei lucrări este de a cerceta aspectele teoretico-practice ale contractului în favoarea unui terț. Și mai cu seamă de a cerceta locul terțului în acestă construcție juridică.

[1] doctorand, Facultatea Drept, Universitatea de Stat din Moldova, beliban.ludmila@gmail.com

Contractul în favoarea unui terț nu se deosebește de oricare alt contract care poate fi încheiat de către părți. El trebuie să fie încheiat cu respectarea condițiilor de valabilitate a actului juridic. Pe lîngă condiţiile generale de validitatea ale oricărui contract (capacitatea părţilor, consimţământul, obiectul şi cauza), contractul în folosul unui terţ trebuie să îndeplinească şi unele condiţii specifice si anume:

1. ***voinţa de a stipula în favoarea unei terţe persoane trebuie să fie certă, neîndoielnică***; din ea trebuie să rezulte că beneficiarul dobîndește dreptul subiectiv de sine stătător de a pretinde promitentului să execute o prestaţie în favoarea sa. Această condiție nu este una doctrinară ci este stabilită la nivel legislative astefel în Cod civil al României, dispoziţiile art. 1284 alin.(1) prevăd că „*oricine poate stipula în numele său, însă în beneficiul unui terţ"* Conform punctul 5.2.1., secțiunea 2 – Drepturile terților, a principiilor UNIDRUA 2010, *Părțile contractului în favoarea unui terț (debitor și creditor) pot printr-un accord direct sau indirect să instiuie drepturi şi terţelor persoane*.
2. ***persoana beneficarului trebuie să fie determinată sau, cel puţin, determinabilă***. Legea prevede că "nu este obligatoriu ca Beneficiarul să fie determinat sau să existe la momentul stipulaţiei. Este suficient ca el să fie determinabil şi să existe la data executării contractului", art.721 alin.2 Codul Civil al Republicii Moldova [Sergiu Baieș et. al, Drept civil, Drepturi reale. Teoria generală a obligațiilor, Volumul II, Chișinău 2005, pag. 365].

În Codul civil al României, la art. 1285 se menţionează faptul că *„Beneficiarul trebuie să fie determinat sau, cel puţin, determinabil, la data încheierii stipulaţiei şi să existe în momentul în care promitentul trebuie să îşi execute obligaţia. În caz contrar, stipulaţia profită stipulantului, fără a agrava însă sarcina promitentului."* Conform punctul 5.2.2., secțiunea 2 – Drepturile terților, a principiilor UNIDRUA 2010, *Beneficiarul trebuie să fie indicat în contract cu o precizie relativă, dar nu este obligatoriu să existe la momentul încheierii contractului între stipulant și promitent*.

Se admite, de asemenea, că stipulaţia pentru altul este valabilă chiar dacă este făcută în folosul unei *persoane viitoare*, care nu există la momentul în care stipulaţia a fost încheiată. Astfel ar fi, de exemplu, stipulaţia făcută de o persoană în beneficiul primului copil care i se va naşte în viitor sau stipulaţia în folosul unei persoane juridice în curs de constituire, sau indicarea în calitate de beneficiar a moştenitorilor stipulantului. Stabilirea nominală a acestor moştenitori se va face numai la moartea stipulantului, dar simplul fapt al indicării calității de moștenitor constituie un element suficient de determinabilitate a acestora in viitor etc. Bineînţeles că în ipoteza în care previziunea nu se va realiza, stipulaţia va fi lipsită de valabilitate, datorită inexistenţei terţului beneficiar sau, eventual, va putea profita stipulantului sau unei alte persoane. [Constantin A. Diaconu Avocat, Principiul inopozabilitatea contractelor față de terți. Noțiunea de terț, Lumina lex 1999, pag. 366].

Deci, pentru valabilitatea stipulaţiei în favoare unui terţ nu este obligatorie indicare expresă în contract a beneficiarului. Va fi necesară însă includerea în contract a unor indicii în conformitate cu care va fi determinat beneficiarul. În cazul în care în contract nu va fi indicat nici beneficiarul nici criteriile în dependenţa de care să fie determinat beneficiarul stipulaţia va fi totuși valabilă în cazul în care stipulantul poate cere executarea în favoarea sa. Art. 721, Alin. (2) CC al RM prevede că beneficiarul trebuie să fie determinabil şi să existe la data executării. De aici rezultă că poate fi determinată în calitate de beneficiar şi o persoană care nu există la momentul stipulaţiei cu condiţia că aceasta va exista la data executării. Trebuie considerat că beneficiarul este determinabil în cazul în care în contract au fost incluse suficiente indicii care permit identificarea beneficiarului. Spre exemplu a fost stipulat că beneficiar al obligaţiei privind

transmiterea unui instrument muzical va fi copilul care primul va absolvi conservatorul [Coordobatori Mihail Buruiană, Oleg Efrim, Nicolae Eșanu, Cometariu Codului civil al Republicii Moldova, vol. II, ediția a II-a, Editura Arc 2006, pag. 328]. Beneficiarul se consideră că există la data executării în cazul în care s-a născut (s-a constituit) pînă la acel moment şi nu şi-a încetat existenţa (prin deces, lichidare, reorganizare) la data executării. De menţionat că beneficiarul trebuie să existe la data la care urma să aibă loc executarea şi nu la data la care executarea va avea loc de fapt. În cazul în care la data executării terţul nu este determinabil sau nu există, contractul în folosul terţului nu va produce efecte faţă de beneficiar. Dreptul stipulantului de a cere executarea în folosul său se va determina în conformitate cu prevederile art. 723 CC al RM.

Dacă, însă, beneficiarul a încetat să existe după data executării dreptul său se transmite succesorilor cu excepţia cazului în care era destinată personal beneficiarului. De menţionat că pentru ca beneficiarul să fie considerat că există este necesar ca la momentul executării acesta să întrunească toate calităţile cerute pentru a fi beneficiar.

În cazul contractului în folosul unui terţ foarte important este să determinăm momentul din care dreptul intră în patrimoniul terţului beneficiar. Conform regulii generale dreptul beneficiarului apare din momentul încheierii contractului deoarece terţul este titular al dreptului chiar din momentul în care acesta se naşte. Însă în cazurile în care beneficiarul nu este determinat în contract nu putem folosi regula generală, deoarece dreptul nu poate aparţine unei persoane care nu este determinată. În acest caz dreptul va intra în patrimoniul terţului din momentul în care a putut fi determinat, dar acest drept va retroactiva şi va fi considerat că a fost în patrimoniul beneficiarului din momentul încheierii contractului.

Terţul beneficiar dobîndeşte dreptul direct în patrimoniul său. El va cere de la promitent executarea obligaţiei pe care ultimul o datorează direct terţului şi nu stipulantului. Dobîndirea de către beneficiar a dreptului direct în patrimoniul său î-i va permite acestuia să evite concurenţa cu creditorii stipulantului sau pretenţiile moştenitorilor stipulantului, deoarece dreptul nu a aparţinut patrimoniului stipulantului. Ce înseamnă aceasta conform doctrine române: - mai întîi, aceasta înseamnă că acesta nu va avea de suferit concurenței creditorilor stipulantului, în al doilea rînd, înseamnă că terțul beneficiar, deși nu este parte contractantă va avea o acțiune direct împotriva promitentului, în al treile rînd chiar dacă terțul beneficiar a decedat înainte de a fi acceptat dreptul prevăzut în contractual încheiat de stipulant cu promitentul, atît dreptul cît și acțiunile însoțitoare se vor transmite către proprii succesori [Constantin Stătescu, Corneliu Bîrsan, “Drept civil. Teoria generală a obligaţiilor”, Edit. Hamangiu, p. 72].

Pe lîngă aceste două condiții suplimentare în doctrină apar o serie de opinii cu privire la obligativitatea acceptului beneficiarului pentru valabilitatea contractului încheiat. Deci, se menţionază, în calitate de o a treia condiţie, acceptarea de către terţ a prestaţiei. Nu putem fi de acord cu aceste opinii, de altfel și legislația o combate, art. 723 CC al RM prevede - în cazul în revocării stipulației, al refuzului beneficiarului la dreptul conferit de stipulație, precum și în cazul în care stipulația în favoarea terțului nu are efecte față de beneficiar, stipulantul poate cere executarea prestației față de sine dacă din contract nu rezultă altfel.

De esență se consideră că consimţămîntul beneficiarului nu este o condiţie de existenţă a stipulației pentru altul ci o condiție de efectivitate [Constantin Stătescu, Corneliu Bîrsan, op. cit., Edit. Hamangiu, p. 72]. Și nu doar atît: dacă anterior acceptării, dreptul era revocabil, la discreția stipulantului, după acceptare el devine irevocabil, iar obligația promitentului este actuală [Liviu Pop, Ionuț-Florin Popa, Stelian Ioan Vidu, Curs de drept civil. Obligațiile, Univers Juridic, București, 2015, pag. 158]. Bineînţeles că dreptul născut din stipulaţie nu poate fi impus beneficarului fără acordul lui. De aceea, el poate accepta, dar poate şi renunţa la dreptul stipulat în favoarea sa.

În contextul celor invocate mai sus, o problemă ce este discutată în doctrină este momentul apariției dreptului terțului la prestația oferită de promitent. În opinia unora (M.I. Braghinski și V.V. Vitreanski) dreptul terțului apare doar din momentul acceptării de către terța persoană a dreptului său [М.И. Брагинский, В.В. Витрянский, Договорное право. Книга перваяю Общие положения, Москва 1999, стр. 384].

Conform altor opinii (N.S. Kovalevskaia, B. Vindşaidom), cosideră că dreptul terțului apare în momentul încheierii contractului de către stipulant și promitent. Soluționarea prezentei probleme poate avea efecte practice importante. Dacă considerăm că dreptul terțului apare din momentul încheierii contractului de către stipulant și promitent, atunci nu este un obstacol spre a încheia contractul în favoarea unui terț o persoană incapabilă. De exemplu, părinții pot încheia contract de asigurare pe viață în folosul copilului minor. Sau dacă considerăm că dreptul a existat în patrimoniul terţei persoane, atunci acest drept poate fi moştenit şi dacă terţa persoană n-a reuşit să accepte acesta o pot face şi moştenitorii acestuia.

Doctrinarii ruși de pînă la revoluție la fel au polemizat între ei și cu savanții germani. Doctrina Germană opta spre teza apariției dreptului terțului din momentul încheierii contractului de către stipulan și promitent, însă doctrinarul rus G. F. Șerșenevici [Г.Ф Шершеневич, Учебник русского гражданского права (по изданию 1907г). Москва, 1995, с. 313], afirmă că dreptul terțului pentru el nu poate apărea decît din momentul exprimării acordului terțului, motivînd prin faptul că înțelegearea dintre părți este una subiectivă pentru terț pînă în momentul în care nu i-a fost comunicat lui și el nu și-a manifestat acordul de a primi acest beneficiu. Un alt civilist rus K.P. Pobedonoștev, consider că dreptul terțului este obținut de el din momentul în care acesta cunoaște conținutul lui și îl exercită, emite acte pentru a fi executat după cum a fost stabilit în contract [К.П. Победоносцев, Курс гражданкого права: В 3т. Т.3/под ред. В.А. Томсинова, Москва: зерцало, 2003, с. 272].

În doctrina franceză s-a statuat trei sisteme ce determină natura juridică a stipulaţiei pentru altul: sistemul ofertei; sistemul gestiunii de afaceri şi sitemul dreptului direct al beneficiarului.

A. Sistenul ofertei. Este sistemul care s-a admis în doctrina franceză, încă de la mijlocul sec. XIX. El constă în a susţine că este o ofertă din partea stipulantului făcută terţului, care trebuie s-o accepte înainte de decesul stipulantului. Terţul nu are un drept decît din ziua în care a acceptat şi n-are acţiune directă decît în contra promitentului. Drepturile ieşite din operaţiune se nasc în patrimoniul stipulantului mai întîi, după care stipulantul i-ar transmite acest drept [Constantin A. Diaconu Avocat, op. cit, Lumina lex 1999, pag. 45]. Acceptarea acestei oferte, dă naştere unui alt contract, care va avea ca efect transferul către beneficiar a prestaţiilor de la primul contract la al doilea. Această teorie este părăsită astăzi şi nu este utilizată de către doctrinari.
B. Sistemul gestiunii de afaceri. După acest sistem, stipulantul girează afacerile terţului. Adeziunea terţului ratifică operaţiunea. După această acceptare ratificatoare, terţul este socotit a fi tratat cu promitentul, căci este de principiu că ratificarea transformă gestiunea de afaceri în mandate. Critica adusă acestui sistem este faptul că se identifică contractul în favoarea unui terţ cu gestiunea de afaceri. Aceasta asimilare este inadmisibilă, deoarece girantul acţionează în calitate de intemediar, ia stipulantul acţionează pe nume propriu.

C. sistemul dreptului direct al beneficiarului – constă în faptul creanţa beneficiarul naşte dintr-un angajament unilateral luat de promitent faţă de terţ, angajament care este valabil şi definitiv, stabilit expres într-un contract.

Noi însă exprimăm opinia conform căreia dreptul beneficiarului nu are efect constitutiv: dreptul se dobîndeşte nu în virtutea acceptării, ci în virtutea contractului încheiat între stipulant şi promitent. Acceptarea de către terţ nu este o condiţie de naştere în favoarea sa a dreptului, ci are ca efect doar consolidare a dreptului său la prestaţie. Or, pînă la acceptarea de către terţ, dreptul la prestaţie este un drept afectat de o condiţie rezolutorie, care se desfiinţează retroactive dacă terţul respinge dreptul său, dacă nu exprimă acceptarea în termenul acordat pentru acesta în contract.[Sergiu Baieș, et. Al., op. Cit. . Chișinău 2015, pag. 285]

La fel, este menționat în punctul 5.2.1., secțiunea 2 – Drepturile terților, a principiilor UNIDRUA 2010, care stabilește – Părțile contractului în favoarea unui terț (debitor și creditor) pot printr-un accord direct sau indirect să instiuie drepturi și terțelor personae. Existența și conținutul drepturilor beneficiarului în raport cu creditorul se stabilesc prin acordul părților și depind de condițiile și limitările stabilite de către părți. Din aceste norme putem determina că dreptul terțului depinde de voința stipulantului și promitentului și deci, apare la momentul instituirii lui în contract, iar beneficiarul acceptă doar ce este în limita celor prevăzute de acordul părților.

În unele cazuri, legislația în vigoare stabilește anumite reguli cu privire la forma de acceptare, în cazul contractului de transport, astfel conform art. 1001 alin (2) al Codului Civil al Republicii Moldova – 1) în momentul în care destinatarul primește exemplarul său al scrisorii de trăsură, 2) cînd destinatarul a depus pretenție contra transportatorului pentru pierderea încărcăturii.

Acceptarea beneficiarului are ca efect consolidarea dreptului dobîndit, avînd valoarea unei renunţări la dreptul atribuit beneficiarului. În cazul refuzului, dreptul se consideră că nu a fost obţinut cu efect retoactiv. Astfel prevede şi CC German la art. 333 stabileşte – "*Dacă terţa persoană refuză la dreptul său, obţinut în temeiul contractului în contra promitentului, acest drept se consideră neobţinut.*" Prevederi asemănătoare găsim și în Codul Civil al României la art. 1286, alin (1) - *Dacă terţul beneficiar nu acceptă stipulaţia, dreptul său se consideră a nu fi existat niciodată.*

Dacă beneficiarul deja a acceptat dreptul conform contractului în favoarea unui terț, apare problema revocării acestei acceptări din parte terțului. Credem că revocarea acceptării poate surveni doar înainte sau odată cu recepționarea acceptării, prin analogie cu art. 695 CC al RM, în cazul în care acceptarea a fost emisă printr-o act autentic sau înmînată direct părților contractente, atunci aceasta este irevocabilă. De aceeași părere sînt și doctrinarii români, care menționează că - din momentul în care beneficiarul a acceptat stipulația pentru altul, dreptul terțului beneficiar devine irevocabil [Conf. Univ. Dr. Dumitru C. Florecu, Drept civil. Teoria Generală a obligațiilor. Tratat. Volumul 1, Editura Universității Titu Maiorescu, 2002, București, România].

În acelaşi context se pune şi problema posibilităţii revocării şi modificării stipulaţiei în folosul terţului. Soluţia dată de lege este că, în principiu, stipulaţia poate fi revocată şi modificată, respectîndu-se următoarele condiţii:

- revocarea sau modificarea stipulaţiei poate avea loc doar pînă la momentul informării de către beneficiar a stipulantului sau a promitentului despre acceptarea stipulaţiei;
- revocarea sau modificarea stipulaţiei poate fi făcută numai de stipulantul însuşi; succesorii sau creditorii stipulantului nu au dreptul de revocare sau modificare a stipulaţiei.

Pînă la momentul în care beneficiarul a notificat fie stipulantului, fie promitentului despre voinţa de a accepta stipulaţia făcută în favoarea sa, stipulaţia poate fi modificată sau revocată de către stipulant dacă stipulantul nu a renunţat expres sau implicit la acest drept.

Dreptul de modificare sau revocare a stipulaţiei poate fi exercitat de către stipulat doar pînă în momentul în care beneficiarul a acceptat stipulaţia şi a notificat despre acest fapt fie stipulantul, fie promitentul.

Legislaţia nu prevede obligativitatea ca notificarea de acceptare a beneficiarului trebuie să fie întocmită cu respectarea anumitor formalităţi însă beneficiarul trebuie să aleagă modul de notificare ţinînd cont de faptul că în caz de litigiu lui îi revine sarcina de a proba faptul că a notificat fie stipulantul fie promitentul. Nu va putea fi stabilită obligativitatea ca notificarea să fie făcută cu respectarea anumitor formalităţi nici în contract, deoarece beneficiarul nu este parte a contractului şi deci pentru el nu pot fi stabilite obligaţii prin contractul la care nu este parte. În acest sens am putea menţiona că notarul ar putea efectua procedura de transmitere a cererii la solicitarea beneficiarului în acest sens evitîndu-se oricare litigii între părţi. Legiuitorul nu a stabilit pe bună dreptate o procedură specială în acest sens, pentru mobilitatea circuitului civil, însă beneficiarul este în drept să aleagă o oricare posibilitate oferită de legislaţie: printr-o simplă declaraţie verbală, printr-o delaraţie scrisă şi înmînată sau transmisă prin poştă (aplicîndu-se art. 687 CC al RM şi anume, sistemul recepţiei) sau prin intermediul notarului prin procedura transmiterii cererii.

Pentru modificarea sau revocarea stipulaţiei de către stipulant nu este necesar acordul promitentului deoarece nu se modifică obligaţiile promitentului ci doar subiectul căruia trebuie să fie executată obligaţia. Totuşi, în cazul în care schimbarea creditorului obligaţiei va atrage cheltuieli suplimentare acestea vor trebui să fie suportate fie de stipulant, fie de beneficiar.

Nu trebuie de confundat modificarea sau revocarea stipulaţiei în favoarea beneficiarului cu modificarea sau revocarea clauzei din care a apărut obligaţia promitentului. Spre exemplu, în cazul în care cumpărătorul s-a obligat faţă de vînzător să achite preţul unui terţ, vînzătorul (stipulant) are dreptul de a revoca stipulaţia în favoarea terţului, însă această revocare sau modificare nu va afecta obligaţia cumpărătorului (promitent) privind plata preţului, dar această obligaţie va trebui să fie executată stipulantului şi nu beneficiarului.

Interesant este de menţionat că conform prevederilor al Codului Civil al Republicii Moldova nu este nimic stabilit despre posibilitatea rezilierii sau modificării nu doar a stipulaţiei, dar şi a contractului în întregime. Legiuitorul probabil a lăsat nereglementat această situaţie, deoarece sînt norme generale care pot fi aplicate şi în acest sens. Codul civil al Ucrainei, însă la art. 651 stabileşte că promitentul şi stipulantul pot modifica sau rezolvi/rezilia contractul pînă în momentul acceptării de către beneficiar, din momentul ce beneficiarul a acceptat acest drept, promitentul şi stipulantul nu pot modifica, sau rezolvi/rezilia, decît cu acordul terţei persoane. Deşi s-ar părea o situaţie destul de simplă totuşi, în acest sens, în doctrina rusă este o dispută destul de aprigă, de exemplu O. A. Krasavcicov şi M. K. Suleimenov, critică vehement opinia că terţul trebuie să dea acordul la modificarea sau rezolvirea/rezilierea contractului în favoarea unui terţ, argumentînd prin faptul că el nu este parte a contractului [Ю.Ю. Захаров, Ю. Б. Фогельсон, Право требования кредитора в договорах в пользу третьева лица, Хозяйство и право, № 1, 2001]. Deci, terţul beneficiar va trebui să suporte consecinţele remediilor juridice alese de părţile contractului, aşadar, dacă promitentul sau stipulantul vor rezolva sau rezilia întemeiat, dreptul terţului se va stinge. Dacă însă, rezoluţiunea a intervenit după ce terţul beneficiar a primit deja prestaţia, el nu va fi ţinut să restituie prestaţia promitentului, fiindcă art. 738 CC al RM obligă doar părţile nu şi terţii.

Datorită faptului că în temeiul contractului în folosul unui terţ dreptul născut din contract intră în patrimoniul beneficiarului, stipulantul poate cere executarea doar în favoarea

beneficiarului. Prin derogarea de la această regulă stipulantul va putea cere executarea în favoarea sa în cazul în care:
a) stipulaţia a fost revocată. Conform prevederilor art.721 alin.(3) stipulaţia poate fi revocată doar pînă în momentul în care a fost acceptată de către beneficiar; conform art. 1287 Codului Civil al României - *Revocarea stipulaţiei produce efecte din momentul în care ajunge la promitent. Dacă nu a fost desemnat un alt beneficiar, revocarea profită stipulantului sau moştenitorilor acestuia, fără a agrava însă sarcina promitentului.*
b) beneficiarul a refuzat la dreptul conferit de stipulaţie. Renunţarea la dreptul conferit de stipulaţie poate fi expresă sau tacită. Contractul în favoarea unui terţ poate prevedea un termen în interiorul căruia beneficiarul trebuie să accepte stipulaţia. La expirarea termenului se va considera că beneficiarul a refuzat la dreptul conferit de stipulaţie dacă nu a declarat că acceptă acest drept, această prevedere reiese din art. 694 CC al RM: "Tăcerea şi inacţiunea nu valorează acceptarea dacă din lege, din practica stabilită între părţi şi din uzanţe nu reiese altfel."
c) stipulaţia nu are efecte faţă de beneficiar. Se consideră că stipulaţia nu produce efecte faţă de beneficiar în orice caz în care nu se întrunesc condiţiile prevăzute de lege sau contract pentru naşterea dreptului în patrimoniul terţului beneficiar. Spre exemplu beneficiarul nu întruneşte condiţiile necesare pentru a dobîndi calitatea de beneficiar sau era decedat (lichidat) la data încheierii contractului.

Nu există nici o normă în legislația Republicii Moldova care ar exclude expres sau implicit posibilitatea stabilirii în contractul în folosul unui terţ dreptul stipulantului de a cere executarea în folosul său şi în alte cazuri decît cele stipulate în acest articol. Dreptul stipulantului de a cere executarea în folosul său este exclusă în cazul în care în contract a fost stabilită o astfel de clauză şi în cazul în care din natura obligaţiei rezultă că prestaţia putea sau trebuia fi executată numai faţă de beneficiar.

Din cele indicate mai sus, putem concluziona că stipulația generează trei categorii de raporturi juridice:

- **între stipulant şi promitent.** Raporturile dintre stipulant şi promitent sînt raporturi contractuale care vor fi reglementate de regulile cu privire la contractul încheiat de aceştia ţinînd cont de faptul că promitentul trebuie să execute una sau mai multe prestaţii către un terţ fără însă a exclude posibilitaea ca promitentul să execute alte prestaţii şi faţă de stipulant.

Spre exemplu, în cazul în care se încheie un contract de vînzare-cumpărare prin care vînzătorul se obligă să predea bunul unui terţ relaţiile dintre promitent şi stipulant vor fi guvernate de normele cu privire la vînzare-cumpărare iar în partea ce ţine de stipulaţia pentru terţul beneficiar se vor aplica regulile cu privire la contractul în folosul unui terţ. Dacă între stipulant şi promitent a fost încheiat un contract sinalagmatic neexecutarea de către promitent a obligaţiei faţă de beneficiar dă dreptul stipulantului de a invoca excepţia de neexecutare ori de a cere rezoluţiunea sau, după caz, rezilierea contractului;

- **între stipulant şi terţul beneficiar.** Contractul în folosul unui terţ nu dă naştere unor raporturi juridice dintre stipulant şi terţul beneficiar. Natura raporturilor dintre stipulant şi beneficiar va putea fi determinată numai după stabilirea scopului urmărit de stipulant la încheierea contractului în folosul terţului. Astfel, stipulantul putea urmări scopul de a acorda un împrumut beneficiarului sau de a stinge o datorie pe care o avea faţă de beneficiar. În dependentă de natura raporturilor juridice existente între beneficiar şi stipulant se va determina regimul juridic aplicabil acestor raporturi;
- **între promitent şi terţul beneficiar.** Beneficiarul dobîndeşte, din momentul încheierii contractului dintre stipulant şi promitent, dreptul creat în favoarea sa fără a fi necesară acceptarea de către beneficiar a acestui drept. Deoarece dreptul se naşte direct în patrimoniul beneficiarului acesta poate introduce acţiunile pe care le-ar fi putut introduce

stipulantul pentru a obţinea executarea obligaţiei care incumbă promitentului iar în cazul în care nu se execută obligaţia beneficiarul poate cere plata daunelor-interese. Beneficiarul nu va putea însă cere rezoluţiunea sau rezilierea ori modificarea contractului deoarece el nu este parte a contractului.

Raporturile dintre stipulant şi promitent. Din contractul încheiat se pot naşte drepturi în favoarea stipulantului. Acestea nu interesează în mod deosebit contractul în folosul unei terţe persoane. Ceea ce este important este că un astfel de contract dă naştere la drepturi direct şi nemijlocit în persoana terţului beneficiar. În caz de neexecutare de către promitent a obligaţiei faţă de terţul beneficiar, stipulantul îl poate acţiona, după caz: fie pentru îndeplinirea obligaţiei, fie pentru desfiinţarea contractului. Există posibilitatea prevederii unor clauze penale care să fie executate în folosul stipulantului.

Astfel, dacă promitentul nu-şi execută obligaţiile faţă de beneficiar, stipulantul este îndreptăţit la următoarele:

- să acţioneze în justiţie pe promitent pentru a fi obligat să execute prestaţia pe care o datorează beneficiarului;
- să invoce excepţia de neexecutare a contractului;
- să efectueze rezoluţiunea sau, după caz, rezilierea contractului cu toate consecinţele ce decurg din acest fapt;
- să pretindă despăgubiri, în măsuri în care va dovedi producerea în patrimoniul propriu a unui prejudiciu datorat neexecutării de către promitent a obligaţiei către beneficiar. De exemplu, stipulantul urmărea ca prin intermediul contractului în folosul terţului să-şi achite o datorie pe care a avea către terţ, astfel încît neexecutarea de către promitent a obligaţiei asumate faţă de acest terţ l-a prejudiciat direct pe stipulant, care, din această cauză, nu şi-a putut achita datoria şi a fost obligat să-l despăgubească pe terţ [Sergiu Baieș, et. al., op. cit, pag. 367].

Raporturile dintre promitent şi terţul beneficar. Terţul beneficiar dobândeşte direct şi nemijlocit dreptul creat în folosul său, indiferent de orice acceptare din partea sa. Acest drept ia naştere direct în patrimoniul beneficarului. De aici apar următoarele consecinţe:

a) Beneficiarul nu suportă eventuala insolvabilitate a stipulantului, deoarece dreptul nu face parte din patrimoniul stipulantului. Tot din acest motiv, moştenitorii stipulantului nu pot avea pretenţii asupra acestui drept.

b) dacă beneficarul decedează înainta de a fi acceptat dreptul, acesta se transmite moştenitorilor săi, deoarece dreptul făcea parte din patrimoniul său, cu excepţia cazului cînd era destinată exclusiv terţei persoane [Sergiu Baieș, et. al., Drept civil, op. cit, pag. 367].

Din contractul încheiat în folosul terţului între acesta şi promitent se naşte un raport obligaţional; terţul beneficiar are calitate de creditor, iar promitentul are calitatea de debitor. Prin urmare, în realizarea dreptului său el poate folosi de toate mijloacele juridice pe care le are orice creditor. Astfel, beneficiarul poate cere, de rând cu stipulantul, executarea contractului în măsuri în care legea sau contractul dispune altfel şi acest lucru este posibil prin natura prestaţiei. Totuşi, dreptul de a cere executarea obligaţiei în acest caz, îl are atît beneficiarul cît şi stipulantul, dacă altceva nu rezultă din lege, din contractul în favoarea unui terţ sau din natura prestaţiei. Beneficiarul are dreptul să ceară executarea deoarece este creditorul obligaţiei promitentului. Stipulantul are dreptul să ceară executarea obligaţiei de către promitent deoarece el este parte a contractului din care s-a născut obligaţia şi fiecare parte a contractului poate cere executarea obligaţiilor contractuale de către cealaltă parte a contractului.

Cît priveşte promitentul, conform art. 724 CC al RM acesta poate opune beneficiarului excepţiile fondate pe contractul din care beneficiarul şi-a obţinut dreptul, dar nu şi excepţiile fondate pe alte raporturi dintre promitent şi stipulant.

Scopul articolului este de a determina care dintre excepţiile pe care promitentul le putea opune stipulantului pot fi opuse şi beneficiarului. Promitentul poate să refuze executarea prestaţiei în favoarea beneficiarului invocînd excepţii care rezultă din contractul în temeiul căruia s-a născut dreptul beneficiarului. Spre exemplu, excepţia de neexecutare de către stipulant a obligaţiilor asumate prin acest contract. Prin excepţii trebuie de înţeles obiecţiile promitentului prin care acesta urmăreşte diminuarea sau excluderea prestaţiei pe care o datorează beneficiarului.

Prin această dispoziţie nu se exclude dreptul promitentului de a opune beneficiarului şi excepţiile fondate pe alte raporturi juridice dintre promitent şi beneficiar. Aşa cum scopul acestuia articol este de a exclude posibilitatea pentru promitent de a opune beneficiarului excepţiile fondate pe alte raporturi juridice dintre promitent şi stipulant.

Chiar şi în cazul în care cerere de executare în favoarea beneficiarului va fi făcută de către stipulant promitentul poate ridica doar excepţiile care rezultă din contractul în temeiul căruia s-a născut dreptul beneficiarului. Prin această normă nu se limitează dreptul promitentului de a opune stipulantului şi excepţiile care au apărut în temeiul altor raporturi dintre stipulant şi beneficiar în cazul în care stipulantul cere ca prestaţia să fie efectuată faţă de sine şi nu faţă de beneficiar.

Terțul beneficar poate face uz de toate excepțiile fondate de contract, dar rezoluționa sau rezilia contractul le revin doar părților acestui contract (promitent și stipulant), astfel dreptul terțului de a primi prestația se va stinge. Dacă rezoluțiunea a intervenit după ce terțul a primit prestația, el nu va fi ținut să o restituie promitentului, fiindcă art. 738 din CC oblidă doar părțile nu și terții. [Sergiu Baieș, et. al, op. Cit. pag. 287]. În cazul în care se va declarat nul contractual în favoarea unui terț, beneficiarul va fi obligat să restituie toate prestațiile primate. Această sancțiune va lipsi de cauză prestația primită de terțul beneficiar și va îndreptăți promitentul să ceară restituția pe temeiul îmbogățirii fără justă cauză (art. 219 coroborat cu art 1389 din CC al RM). [Sergiu Baieș, et. al., op. cit. pag. 287]

Raporturile dintre stipulant şi terţul beneficiar. Între aceste persoane, contractul în folosul unei terţe persoane nu creează prin el însuşi raporturi specifice. Prin intermediul stipulaţiei pentru altul, între aceste părţi se pot rezolva alte raporturi, de exemplu: se pot efectua liberalităţi, se pot executa alte obligaţii.

O altă excepţie de la principiul relativităţii contractului este – invocarea unei acţiuni directe. Se recunoaște de către lege dreptul unei persoane străină de contract de a acționa direct împotriva unei părți. Acţiunea directă este acţiunea care permite creditorului de a pretinde în nume propriu şi pe cont propriu executarea unei prestaţii de la debitorul debitorului său.
Exemplu: –art. 1036 Cod civil – în materia contractului de mandat, potrivit căruia mandantul poate să intenteze direct acţiunea contra submandatarului; - art. 895 - Cod civil – în material locaţiunii, acţiunea directă a locatorului de a cere repararea prejudiciului (inclusive plata chiriei) de către sublocatar şi art. 889 – acţiunea directă a locatarului de a opri tulburările de folosinţă săvîrşite de alţi locatari.

Este necesar de a deosebi situaţia terţului din acţiunea directă şi situaţia terţului din contractul în folosul unui terţ. Dacă terţul în contractul în favoarea unui terţ este favorizat de părţi şi beneficiarul are dreptul de a înainta acţiune privind încasarea de la promitent a prestaţiei datorate, atunci în cazul acţiunii directe acest beneficiu este determinat de lege, care expres stabileşte posibilitatea terţului de a înainta acţiune pentru repararea prejudiciului sau alte acţiuni.

Deci, contractul în favoarea unui terţ este exclusiv o prevedere contractuală, care stabileşte un benficiu terţului, care are dreptul să-l accepte sau să-l refuze şi în cazul acceptului are posibilitatea de a cere executare inclusive în mod silit a prestaţiei promise. El este reglementat şi în contractele numite, în calitate de oportunitate pentru părţi, dar în acelaş timp nu

înseamnă că părţile nu ar putea incheia un contract în favoarea unui terţ chiar dacă nu există prevedre legală cu privire la acesta.

Contractul în favoarea unui terț este unul din noutățile instituite de CC al RM, în vigoare, ce stabilește o nouă structură în cadrul efectelor contractelor civile, deși el a existat prin intermediul contractelor speciale și anume contractul de transport, contractul de asigurare, contractul de administrare fiduciară, totuși o examinare doctrinară profundă nu a fost realizată în doctrina autohtonă. Prin prezenta lucrare am realizat o analiză din punct de vedere doctrinar cît și cu trimitere la norma legală stabilită în legislația Republicii Moldova și în mod comparat cu legislația altor state.

Bibliografie

Legislație:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, Publicată la 12.08.1994 în Monitorul Oficial Nr. 1.
2. Codul civil al RM, adoptat prin legea Nr. 1107 din 06.06.2002, Publicat la 22.06.2002 în Monitorul Oficial Nr. 82-86.
3. Codul Civil al României, LEGEA 287/2009 cu toate modificarile ce i-au fost aduse prin legea 71/2011 republicatã în MONITORUL OFICIAL nr. 505 din 15 iulie 2011.
4. Codului navigaţiei maritime comerciale al RM, adoptat prin legea nr. 599 din 30.09.1999, Publicat la 11.01.2001, Monitorul Oficial al RM nr. 1-4.
5. Legea nr. 414 din 22.12.2006 cu privire la asigurarea obligatorie de răspundere civilă a transportatorilor faţă de călători, publicată la 09.03.2007, Monitorul oficial al RM nr. 32-35.
6. Legea nr. 407 din 21.12.2006 cu privire la asigurări, publicată la 06.04.2007, Monitorul oficial al RM nr. 47-49.
7. Legea nr. 1453 din 08.11.2002 cu privire la notariat. Publicată la 08.11.2002, Monitorul oficial al RM nr. 154-157.

Doctrina:

1. Constantin Stătescu, Corneliu Bîrsan, Drept civil. Teoria generală a obligațiilor. Ediția a III-a, Editura All Beck.
2. Constantin A. Diaconu (1999), Principiul inopozabilitatea contractelor față de terți. Noțiunea de terț, Lumina lex.
3. Liviu Pop, Ionuț-Florin Popa, Stelian Ioan Vidu, (2015), Curs de drept civil. Obligațiile., Univers Juridic, București.
4. Pof. Univ. Dr. Ion Deleanu, (2002), Părțile și Terții. Revocabilitaea și Opozabilitatea efectelor juridice. Repere, București.
5. Sergiu Baieș, Gheorghe Mîțu, Octavian Cazac, Valentina Cebotari, Sorin Brumă, Oxana Robu, Ion Crețu, Tatiana.
6. Tabuncic, Aliona Cara, (2015), Drept civil. Teroa generală a obligațiilor. Chișinău.
7. Sergiu Baieș, Victor Volcinschi, Aurel Băieșu, Valentina Cebotari, Ion Crețu, (2005), Drept civil, Drepturi reale. Teoria generală a obligațiilor, Volumul II, Chișinău.
8. Sergiu Baieș, Nicolae Roșca, (2011), Drept civil, Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică. Ediția a IV-a, Chișinău.
9. Coordobatori Mihail Buruiană, Oleg Efrim, Nicolae Eșanu, (2006), Cometariu Codului civil al Republicii Moldova, vol. II, ediția a II-a, Editura Arc.
10. Gheorghe Chibac, Sorin Bruma, Oxana Robu, Natalia Chibac, (2014), Drept civil. Contracte și Succesiuni, Curs universita, Ediția a II- a, Chișinău.

11. Gheorghe Chibac, Aurel Băieșu, Alexandru Rotari, Oleg Efrim, (2010), Drept civil. Contracte și Succesiuni, Ediția a III- a, Cartier.
12. Dorin Cimil, Calificarea raporturilor contractulae, (2013), Studiu monographic, Grafema Libris.
13. Conf. Univ. Dr. Dumitru C. Florecu, (2002), Drept civil. Teoria Generală a obligațiilor. Tratat. Volumul 1, Editura Universității Titu Maiorescu, București, România.
14. М.И. Брагинский, В.В. Витрянский, Договорное право. Книга перваяю Общие положения, Москва 1999.
15. Ю.Ю. Захаров, Ю. Б. Фогельсон, Право требования кредитора в договорах в пользу третьева лица, Хозяйство и право, № 1, 2001.